Przegląd Europejski – European Studies Quarterly, **ISSN: 1641-2478**
vol. 2026, no. 2
Copyright © by Julia Różańska, 2026
Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0)
http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
DOI: https://doi.org/10.31338/1641-2478pe.2.26.4

Asymetria grup interesu jako wyzwanie dla polityki równościowej w Unii Europejskiej

Julia Różańska, *University of Warsaw (Warsaw, Poland)*
E-mail: j.rozanska3@student.uw.edu.pl
https://orcid.org/0009-0004-1471-4386

Abstrakt
Artykuł przedstawia analizę asymetrii zasobów pomiędzy grupami interesu działającymi w obszarze polityki równościowej UE oraz wpływu asymetrii na intensywność uczestnictwa tych podmiotów w procesach decyzyjnych. W badaniu wykorzystano analizę instytucjonalno-prawną i historyczną oraz jakościową i ilościową analizę danych z *Rejestru służącego przejrzystości*. Wyniki badania wskazują, że asymetria zasobów zwiększa nierówności w reprezentacji interesów, przy czym samo zaplecze finansowe nie jest wystarczające, by zapewnić efektywne uczestnictwo. Decydujące znaczenie ma profil organizacyjny i wyspecjalizowanie tematyczne. Wnioski wskazują na potrzebę wsparcia mniejszych, wyspecjalizowanych aktorów oraz zwiększenia przejrzystości kontaktów z instytucjami Unii Europejskiej.
Słowa kluczowe: polityka równościowa, grupy interesu, lobbing, Unia Europejska, Strategia na rzecz równouprawnienia płci

The asymmetry of interest groups as a challenge for European Union equality policy

Abstract
The article presents the analysis of asymmetry of resources among interest groups in EU equality policy and its impact on the intensity of their participation in decision-making processes. Institutional-legal and historical analyses are used in this research, complemented by qualitative and quantitative analysis of data from the *Transparency Register*. The findings indicate that asymmetric distribution of resources reinforces inequalities in representation, yet financial resources alone do not ensure effective participation. Organisational profile and thematic specialisation are decisive. The results indicate the need of stronger support for smaller specialised actors and greater transparency of contacts with EU institutions.
Keywords: equality policy, interest groups, lobbying, European Union, Gender Equality Strategy

Polityka równościowa od lat 50. XX wieku podlega stopniowej ewolucji, obejmując coraz szerszy katalog przesłanek dyskryminacyjnych, obszarów oraz narzędzi o charakterze prawno-politycznym. Wraz z rozwojem polityki rosło znaczenie grup interesu uczestniczących w dialogu oraz procesach decyzyjnych na poziomie unijnym. System uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego oparty jest na zasadach równego dostępu oraz pluralizmu. Jednakże coraz większa liczba badaczy i badaczek podważa normatywny charakter tego założenia, podkreślając występowanie istotnych dysproporcji między aktorami (Coen, Katsaitis 2013; Zeegers 2016).

Znaczna większość analiz dotyczących lobbingu na poziomie Unii Europejskiej (UE) koncentruje się na interesach gospodarczych oraz aktorach poruszających się wokół nich (Dür, Mateo 2012; Coen et al. 2021; Antoine et al. 2024; Hanegraaff et al. 2024). Niektóre badania z ostatnich lat podejmują wątek obecności grup interesu w obrębie polityki klimatycznej oraz kwestii związanych z obszarem cyfrowym i technologicznym (Bunea 2015; Bernhagen et al. 2022; Tarrant, Cowen 2022; De Bruycker, Colli 2023; Gorwa et al. 2024).

Relatywnie mniej uwagi poświęca się polityce równościowej. Jeśli już polityka ta jest przedmiotem badań, to najczęściej analizowana jest pod względem różnorodności stosowanych w jej ramach instrumentów, implementacji aktów prawnych, reprezentacji płciowej wewnątrz grup interesu, tzw. „zarządzania feministycznego", sojuszy ponadnarodowych czy też systemu kształtowania polityki w połączeniu z innymi obszarami, np. rolnym (Stratiagaki 2005; Lombardo, Forest 2015; Fagan et al. 2018; Ahrens 2023; Jacquot 2023; Kazanoğlu 2024; Coen et al. 2025; Ion et al. 2025).

Cel artykułu i metodologia

Celem niniejszego artykułu jest analiza asymetrii zasobów między grupami interesu działającymi w obszarze polityki równościowej Unii Europejskiej oraz wpływu asymetrii na intensywność uczestnictwa tych podmiotów w procesach decyzyjnych. Autorka podejmuje także próbę określenia stopnia oddziaływania poszczególnych typów zasobów – finansowych, organizacyjnych i politycznych – na intensywność interakcji z instytucjami unijnymi. Przedmiotem badania są grupy interesu figurujące w *Rejestrze służącym przejrzystości* (ang. *Transparency register*) i działające w obszarze równouprawnienia. Analiza została ograniczona do podmiotów formalnie zarejestrowanych w *Rejestrze* oraz koncentruje się na wybranych, mierzalnych wskaźnikach aktywności (np. liczbie spotkań z instytucjami UE, liczbie przepustek do Parlamentu Europejskiego oraz deklarowanych zasobach finansowych), bez badania nieformalnych kanałów wpływu.

Główny problem badawczy dotyczy rozbieżności pomiędzy normatywnym założeniem o równym dostępie w systemie uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych a faktycznym, asymetrycznym rozłożeniem zasobów występującym między grupami interesu działającymi w obszarze polityki równościowej UE.

Ze wspomnianego problemu wynika **główne pytanie badawcze**: w jakim stopniu asymetryczna dystrybucja zasobów pomiędzy grupami interesu działającymi w obsza-

rze polityki równościowej UE wpływa na intensywność ich uczestnictwa w procesach decyzyjnych? **Z głównego pytania wynikają także pytania szczegółowe** dotyczące: (1) struktury i charakteru podmiotów dominujących w obszarze polityki równościowej; (2) zróżnicowania oddziaływania poszczególnych typów zasobów – finansowych, organizacyjnych i politycznych – na intensywność interakcji grup interesu z UE; (3) specyfiki działania podmiotów w obrębie tematów społecznie wrażliwych; (4) stopnia realizacji deklarowanego pluralizmu w systemie partycypacji społeczeństwa obywatelskiego.

Hipoteza badawcza zakłada, że asymetryczny rozkład zasobów – rozumianych w wymiarze teoretycznym jako kapitał finansowy, zaplecze organizacyjne, kompetencje polityczne oraz stopień osadzenia instytucjonalnego – zwiększa możliwości uczestnictwa w procesach decyzyjnych w obszarze polityki równościowej UE przez podmioty lepiej wyposażone w te zasoby. Hipotezę poddano weryfikacji przy pomocy trzech wskaźników: deklarowanego budżetu organizacyjnego, liczby przepustek do Parlamentu Europejskiego (PE) oraz liczby spotkań z Komisją Europejską (KE). Przyjęto jednocześnie założenie pomocnicze, iż poszczególne typy zasobów mogą oddziaływać z różną siłą, a sam kapitał finansowy nie musi stanowić wystarczającego warunku efektywnego uczestnictwa; decydujący może być profil organizacji i stopień jej tematycznego wyspecjalizowania.

W badaniu zastosowano triangulację metod. Metodami wiodącymi są: analiza instytucjonalno-prawna (aparat traktatowy, dyrektywy, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej) oraz analiza historyczna (prześledzenie ewolucji polityki równościowej UE, poczynając od Traktatów Rzymskich, aż po *Strategię na rzecz równouprawnienia płci 2020–2025*), uzupełnione ilościową oraz jakościową analizą danych zastanych pochodzących z *Rejestru służącego przejrzystości*. Analiza systemowa oraz porównawcza pełnią w badaniu rolę pomocniczą. Porządkują one empiryczne obserwacje w kontekście struktury systemu partycypacji, natomiast nie są rozwijane w formie samodzielnych podrozdziałów.

By zoperacjonalizować pojęcie „intensywność uczestnictwa", przyjęto trzy wskaźniki obecne w *Rejestrze* oraz w danych publikowanych przez Parlament Europejski i Komisję Europejską: liczbę odbytych spotkań wysokiego szczebla z KE, liczbę wydanych przepustek do PE oraz obecność biura organizacji na terenie Belgii. Liczba spotkań z KE ukazuje stopień bezpośredniego dostępu do wysokiego szczebla decyzyjnego – spotkania te są odnotowywane wyłącznie w przypadku komisarzy, członków ich gabinetów oraz dyrektorów generalnych. Przepustki do PE wskazują na stały fizyczny dostęp do budynków i pracowników Parlamentu, natomiast obecność biura w Belgii wskazuje na długotrwałą strategię lokowania działalności w bezpośrednim sąsiedztwie instytucji unijnych. Przywołane wskaźniki ujmują zatem różne wymiary intensywności kontaktu: incydentalny (spotkania z KE), stały (przepustki do PE) oraz strukturalny (biuro w Belgii), a ich łączna analiza pozwala uniknąć uzależnienia wniosków od jednego wymiaru.

Zasoby finansowe zoperacjonalizowane są jako deklarowany budżet organizacyjny, który jest publikowany w *Rejestrze*. Należy podkreślić, że od 20 września 2021 roku samodzielnie deklarujące się organizacje niekomercyjne nie mają obowiązku podawania osobnego budżetu lobbingowego – publikują wyłącznie całkowity budżet organizacji.

Oznacza to, że porównania budżetów między organizacjami komercyjnymi a niekomercyjnymi obejmują różne kategorie księgowe, co stanowi ograniczenie interpretacyjne, uwzględnione w dalszej analizie.

Kryteria doboru podmiotów zostały określone dwustopniowo. W pierwszym kroku wyszukanie po frazie „gender equality" w *Rejestrze*, przy filtrach „poziom europejski" oraz status „aktywny", dało łączną liczbę 708 aktorów. W drugim kroku – w wyniku analizy stron podmiotów w *Rejestrze* – wyodrębniono organizacje, które zrealizowały minimum pięć działań o charakterze aktywnym (m.in. przesłanie uwag i rekomendacji do aktów prawnych, promowanie rozwiązań na rzecz równouprawnienia płci, organizowanie własnych wydarzeń o tematyce równouprawnienia), co pozwoliło zawęzić próbę badawczą do 65 aktywnie działających podmiotów.

Rejestr służący przejrzystości jest bazą aktualizowaną w czasie rzeczywistym – zawarte w nim informacje mogą być modyfikowane przez zarejestrowane podmioty, uzupełniane przez sekretariat *Rejestru* lub aktualizowane w wyniku publikacji nowych spotkań z instytucjami UE. Dane liczbowe wykorzystane w niniejszym artykule pochodzą z pobrania przeprowadzonego w listopadzie 2025 roku i dotyczą zdarzeń odnotowanych do 30 listopada 2025 roku. Dane dla poszczególnych podmiotów referowane w analizie *(ActionAid, ILGA-Europe, European Women's Lobby*) zostały zweryfikowane w *Rejestrze* oraz w publicznych zestawieniach Parlamentu i Komisji Europejskiej. Ze względu na dynamiczny charakter *Rejestru* wartości te mogą różnić się od danych pobranych w innym momencie, co jest strukturalnym ograniczeniem badań opartych na tym źródle.

Należy także odnotować ograniczenia dotyczące przyjętych wskaźników. Sama liczba spotkań z instytucjami nie odzwierciedla w pełni rzeczywistego wpływu grup interesu. Wpływ zależy również od charakteru kontaktów, pozycji rozmówców, nieformalnych kanałów oddziaływania czy też jakości prezentowanej argumentacji. Wskaźniki te odzwierciedlają natomiast bliskość instytucjonalną – a więc wpływ, który można zmierzyć na podstawie danych publicznych.

Zakres czasowy analizy dokumentów i danych empirycznych obejmuje lata 2020–2025, czyli okres obowiązywania *Strategii na rzecz równouprawnienia płci*, z uwzględnieniem historycznego kontekstu ewolucji polityki równości.

Charakter polityki równościowej na poziomie unijnym

Obecnie (2026) państwa członkowskie UE objęte są *Strategią na rzecz równouprawnienia* płci *2020–2025* (Komisja Europejska 2020). Instrument ten nie jest jednak pierwszym dokumentem, który tych aspektów dotknął. To w Traktatach Rzymskich uwzględniono kwestie jednakowego wynagradzania kobiet i mężczyzn za wykonywanie tej samej pracy oraz zdefiniowano pojęcie „równość wynagrodzenia bez dyskryminacji ze względu na płeć" (Traktat 1957; Debusscher 2015; Raba-Schulze 2022: s. 338). Traktat z Maastricht umocnił rolę Parlamentu Europejskiego jako „orędownika" polityki równościowej, a Traktat Amsterdamski przedstawił „równość kobiet i mężczyzn" jako kluczowy cel UE (Traktat z Amsterdamu 1997; Pollack, Hafner-Burton 2000: s. 9; Debusscher 2015; Raba-Schulze

2022: s. 339; Parlament Europejski WWW; TUE: art. 2). W konsekwencji każde kolejne państwo kandydujące musiało brać pod uwagę kwestię równouprawnienia, jeśli liczyło na przystąpienie do UE. Zwiększenie roli PE oraz uwzględnienie *Karty Praw Podstawowych* z artykułami dotyczącymi zakazu dyskryminacji oraz jednakowego traktowania we wszystkich dziedzinach należy natomiast przypisać Traktatowi z Lizbony (zob. Karta Praw Podstawowych 2007).

Znaczącą rolę w obrębie polityki równościowej odegrało orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który od lat aktywnie doprecyzowuje zakres obowiązywania zasady równego traktowania, jak również przyjmowane akty prawa wtórnego (Wyrok Trybunału 2007; Wyrok Trybunału 2011; Wyrok Trybunału 2013). W ostatnich latach akty te dotyczyły kwestii zatrudnienia nieetatowego, ochrony bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, urlopu rodzicielskiego oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów (Dyrektywa Rady 92/85/EWG; Dyrektywa Rady 97/81/WE; Dyrektywa Rady 2010/18/UE; Dyrektywa 2019/1158; Dyrektywa 2024/1385).

Informacje na temat polityki równościowej można czerpać z *Europejskiego filaru praw socjalnych* (Komisja Europejska 2017), *Europejskiej strategii w dziedzinie opieki* (Komisja Europejska 2022) oraz pakietu dokumentów dotyczącego zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami (Komisja Europejska 2020, 2021; Parlament Europejski 2025a). Jednak kluczowym dokumentem pozostaje wspomniana już *Strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025*. Zawiera ona szereg celów, takich jak: zwalczanie przemocy na tle płciowym; usuwanie różnic w traktowaniu ze względu na płeć na rynku pracy; zniwelowanie różnic w zakresie wynagrodzeń oraz emerytur ze względu na płeć; wypracowanie równowagi płciowej w procesie decyzyjnym oraz w obszarze polityki; wyeliminowanie różnic płciowych w obszarze opieki nad osobami zależnymi. Choć omawiana strategia nie jest dokumentem o charakterze prawnie wiążącym, wyznacza ona kierunki działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji. Mimo że dokument ten sam w sobie nie nakłada bezpośrednich obowiązków na państwa członkowskie, stanowi on formę wpływu. Wyznaczając priorytety, praktyki czy cele, wskazuje na sfery, które w późniejszej perspektywie mają szanse być regulowane za pomocą aktów wiążących prawnie, tym samym wychodząc poza sferę bycia dokumentem czysto strategicznym (Komisja Europejska 2020).

Akty wiążące prawnie mogą przyjmować formę dyrektyw, których transpozycji muszą dokonać państwa członkowskie na swoim terytorium (Parlament Europejski 2025b). Drugim obowiązkiem spoczywającym na państwach jest posiadanie odpowiedniego organu ds. równości (Dyrektywa Rady 2000/43/WE). Organy te należą do Europejskiej Sieci Organów ds. Równości *Equinet* (*ang. European Network of Equality Bodies*), która odpowiada m.in. za ułatwianie wymiany doświadczeń między organami oraz przekazywanie opinii pochodzących z organów na szczebel europejskich dyskusji, konsultacji czy procesów legislacyjnych (zob. EQUINET WWWa,b,c).

Biorąc pod uwagę obecność regulacji prawnych o charakterze „twardym", jak i „miękkim" w ramach polityki równościowej, można określić ją mianem hybrydowej. Jednocześnie

polityka ta ma charakter horyzontalny, a więc wnika w wiele obszarów: od zatrudnienia, poprzez przełamywanie stereotypów płciowych, aż po zwalczanie przemocy na tle płciowym. Otwiera to wiele drzwi dla działań grup interesu lobbujących na rzecz szerokiego wachlarza rozwiązań.

Specyfika lobbingu w obszarze polityki równościowej Unii Europejskiej

Według *Rejestru*, na poziomie europejskim w obrębie uprawnienia działają takie podmioty, jak ośrodki analityczne i instytucje badawcze, firmy konsultingowe, związki zawodowe, stowarzyszenia branżowe, podmioty publiczne, przedsiębiorstwa oraz organizacje reprezentujące kościoły i wspólnoty religijne. Dominującym rodzajem jednak są organizacje pozarządowe, platformy oraz sieci. Łączna liczba aktorów uwzględnionych w *Rejestrze* wynosi 708, z czego liczba podmiotów, których działalność wykracza poza charakter deklaratywny (a więc obejmuje działania o charakterze aktywnym w obrębie równości) wynosi tylko 65. Jest to dość niski wynik, biorąc pod uwagę fakt, że po wpisaniu frazy *gender equality* w *Rejestrze* wyświetla się liczba trzycyfrowa (zob. *Rejestr służący przejrzystości* WWW).[1]

Deklarowane obszary działania podmiotów obejmują praktycznie wszystkie możliwe do zaznaczenia kategorie, jednak najczęściej pojawiają się obszary takie jak: sprawiedliwość i prawa podstawowe (60 podmiotów); kształcenie i szkolenie (46 podmiotów); zatrudnienie i sprawy społeczne (39 podmiotów); młodzież (37 podmiotów); współpraca międzynarodowa i rozwój (36 podmiotów); zdrowie publiczne (35 podmiotów); migracja i azyl (32 podmioty); kultura (32 podmioty); badania naukowe i innowacje (32 podmioty). Wskazuje to na wielopoziomowy i wieloaspektowy charakter polityki równości.

Mimo szerokiego zakresu deklarowanych działań przez aktorów, powstaje pytanie o ich efektywność. Część podmiotów, jak na przykład *Women's Aid* o budżecie 4 649 814 EUR (rok 2022), działa jako członek *WAVE* (ang. *Women Against Violence Europe Network*) oraz *European Women's Lobby* (zob. *European Women's Lobby* WWWb; *Women's Aid* WWW; *Women Against Violence…* WWW). Nie podejmuje jednak innych zarejestrowanych działań. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku *Women Engage for a Common Future,* czy też *Women Environmental Programme*. Obydwa podmioty przesłały uwagi dotyczące *EU Gender Action Plan III*, jednak nie pojawiły się więcej niż trzy razy na spotkaniach z KE (zob. *Women Engage…* WWW; *Women Environmental Programme* WWW).

Ustawiając wspomniane wyżej podmioty obok *The European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association* (dalej: *ILGA-Europe*), można zauważyć odmienny wzorzec aktywności. Podmiot ten dostarczał uwagi do dyrektywy i dwóch priorytetów dotyczących równego traktowania, odbywał spotkania z KE (32 spotkania w latach 2020–2025), z PE (38), a także odpowiadał na konsultacje publiczne

[1] Stan na 13.01.2025.

(18). Wszystko to przy stosunkowo skromnej liczbie stałych pracowników (*The European Region…* WWW).

Warto spojrzeć także na kwestię współpracy oraz przynależności organizacji do konkretnych sieci. Przykładowo, na całą listę 65 podmiotów, wyłącznie jeden – *Latvijas Sieviesu nevalstisko organizaciju sadarbibas tikls* – ma zaznaczoną afiliację z EWL (ang. *European Women's Lobby*), które wykazuje najwyższą aktywność na arenie europejskiej wśród badanych podmiotów (zob. *Latvijas…* WWW). EWL jako organizacja parasolowa zrzesza powyżej 2000 różnych organizacji i ze względu na swoją aktywność niewątpliwie wyróżnia się na tle pozostałych aktorów (zob. *European Women's Lobby* WWWa).

W *Rejestrze* dość mała liczba podmiotów podkreśla afiliację z EWL, co budzi zainteresowanie, biorąc pod uwagę zarówno rozpoznawalność EWL, ale także fakt, że znaczna część podmiotów nie funkcjonuje wyłącznie na poziomie europejskim, mając w swojej działalności zaznaczony zarówno europejski zakres działania, jak i regionalny, lokalny czy narodowy. Ten fakt można odnieść do Justina Greenwooda, który wspominał o reprezentacji interesów za pośrednictwem dwóch dróg – ścieżki narodowej oraz strategii unijnej. Narodowa ścieżka jest wygodnym rozwiązaniem dla tych grup interesu, które dostrzegają, że sieci do kreowania polityk oraz zależności występujące między nimi mogą zostać wykorzystane zarówno na poziomie spraw wewnętrznych, jak i na poziomie europejskim (Greenwood 2005: s. 57). Jednym z kryteriów wpływających na wybór drogi jest stopień centralizacji systemu politycznego w państwie (Sławik 2009: s. 53).

Zgodnie z literaturą, w państwach charakteryzujących się wysokim stopniem centralizacji można zaobserwować większą łatwość w koordynacji rządowych mechanizmów oraz niższy stopień samodzielności członków COREPER podczas negocjacji na poziomie Rady. Grupy wybierające strategię unijną przywiązują wagę do wyłącznych kompetencji Unii oraz obszarów, w których UE posiada uprawnienia decyzyjne. Nie jest to jednak wszechobowiązująca zależność. Grupy interesu mogą także „inwestować" w tę strategię mimo tego, że UE nie ma w danej dziedzinie pełnej kompetencji (Greenwood 2005: s. 62). Owe „inwestowanie" wydaje się być korzystne dla podmiotów działających w obszarze polityki równości, mimo braku pełnych kompetencji UE w tym zakresie. Jawna współpraca z dużym podmiotem może być tym atrakcyjniejsza, gdyż pozwala w ten sposób przenieść rozmowy istotne z punktu widzenia poziomu krajowego lub regionalnego na poziom europejski.

Rozłożenie sił w grupach interesu

Funkcjonujący system uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych jest przedstawiany w kategoriach równego dialogu i dostępu dla różnych grup oraz pluralizmu (European Parliament WWW). W praktyce dostęp ten nie jest równy i nie odbywa się na tych samych zasadach dla wszystkich aktorów (Zeegers 2016: s. 27). Widoczna jest dysproporcja pomiędzy dużymi organizacjami i przedsiębiorstwami o solidnym zapleczu finansowym oraz zasobach ludzkich, a mniejszymi podmiotami (OECD 2024:

s. 64). Nierówności te są widoczne na więcej niż jednej płaszczyźnie i niewątpliwie mogą być skategoryzowane jako wyzwanie dla obszaru polityki równości.

Pierwszym objawem występującej asymetrii jest nierówny dostęp do instytucji UE. Wielkość organizacji i lepsze finansowanie nie tylko przekładają się na większe zasoby ludzkie czy struktury organizacyjne, ale także na możliwość budowania stałych relacji w Brukseli oraz częstszego uczestnictwa w grupach roboczych, konsultacjach wszelkiego rodzaju oraz sieciach lobbingowych.

Tabela 1. Typy podmiotów lobbujących i ich charakterystyka.

Typ podmiotu	Liczba działających podmiotów	Biuro na terenie Belgii	Przepustka do PE	Spotkania wysokiego szczebla z KE
Firmy i przedsiębiorstwa	4713	621	760	2060
Firmy prawnicze	111	46	18	35
Inne organizacje, publiczne lub mieszane podmioty	677	130	63	248
Instytucje akademickie	403	41	34	134
Organizacje pozarządowe (NGOs)	4260	1074	769	1418
Organizacje reprezentujące kościoły i społeczności religijne	60	38	31	20
Osoby samozatrudnione	189	54	45	37
Podmioty, biura lub sieci utworzone przez państwa trzecie	4	2	1	1
Profesjonalne firmy konsultingowe	706	259	233	244
Stowarzyszenia i sieci organów publicznych	208	54	34	72

Stowarzyszenie handlowe i biznesowe	2813	1017	642	1308
Think-thanki i instytucje badawcze	658	141	101	274
Związki i stowarzyszenia zawodowe	1043	254	171	426

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Rejestru służącego przejrzystości* (stan liczby wskazanych podmiotów na 11.11.2025).

Powyższe zestawienie typów podmiotów pokazuje znaczne zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi kategoriami. Najliczniejszą grupę stanowią firmy i przedsiębiorstwa (4713) oraz organizacje pozarządowe (4260); znaczną liczebność mają także stowarzyszenia handlowe i biznesowe (2813) oraz związki i stowarzyszenia zawodowe (1043). W zakresie liczby spotkań wysokiego szczebla z KE firmy i przedsiębiorstwa istotnie przewyższają pozostałe kategorie (2060 spotkań). Natomiast wśród organizacji pozarządowych można odnotować porównywalne liczby przepustek do PE (769 wobec 760 dla firm i przedsiębiorstw) oraz wyższą liczbę biur na terenie Belgii (1074 wobec 621 dla firm i przedsiębiorstw). Kolejną kwestią są zasoby finansowe, które różnią się istotnie w zależności od typu podmiotu. Największy podmiot w kategorii profesjonalnych firm konsultingowych – *Fleishman-Hillard* – w 2024 roku posiadał kapitał w wysokości 11 530 000 EUR (zob. *Fleishman-Hillard* WWW). W przypadku stowarzyszeń handlowych i biznesowych najsilniejszym podmiotem z zasobami przekraczającymi 10 000 000 EUR był European Chemical Industry Council (zob. *CEFIC…* WWW). Wśród związków i stowarzyszeń zawodowych najwyższy odnotowany kapitał posiadał w 2023 roku *Ordem dos Solicitadores e dos Agentes de Execução* – 3 500 000 EUR (zob. *Ordem dos Solicitadores…* WWW).

W przypadku podmiotów, które działają *stricte* w polu związanym z równouprawnieniem, szczególnej uwadze poddano trzech aktorów o odmiennych profilach organizacyjnych: *ActionAid* (międzynarodowa organizacja pomocy humanitarnej), *European Women's Lobby* (organizacja parasolowa zrzeszająca kobiece organizacje i stowarzyszenia) oraz *ILGA-Europe* (organizacja rzecznicza, wspierająca interesy osób LGBTIQ). Ich zestawienie obejmujące budżet organizacyjny oraz liczbę spotkań z instytucjami UE w okresie 2020–2025 przedstawiono w *Tabeli 2.*

Przywołane dane pokazują, że zróżnicowanie zasobów ma przełożenie na zróżnicowaną intensywność uczestnictwa w procesach decyzyjnych, przy czym zależność ta nie jest wprost proporcjonalna. Wskaźniki liczbowe – liczba spotkań, przepustek, biur - wskazują na systematyczną przewagę podmiotów dysponujących zróżnicowanym zapleczem (firmy, NGO, stowarzyszenia branżowe) nad kategoriami mniejszymi (podmioty państw trzecich, organizacje religijne), potwierdzając hipotezę główną.

Tabela 2. Porównanie wybranych podmiotów działających w obszarze polityki równościowej.

Podmiot	Budżet organizacyjny	Spotkania z KE	Spotkania z PE	Spotkania z KE / mln EUR
ActionAid	238 332 000 EUR	12	34	~0,05
ILGA-Europe	5 884 308 EUR	32	38	~5,4
European Women's Lobby	2 250 614 EUR	20	46	~8,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Rejestru służącego przejrzystości* oraz informacji o spotkaniach KE i PE z grupami interesu (*ActionAid* WWW; *European Women's Lobby* WWWb; *The European Region…* WWW). Wskaźnik w ostatniej kolumnie stanowi iloraz liczby spotkań z KE i budżetu organizacyjnego wyrażonego w mln EUR.

Istotną obserwację przynosi porównanie trzech podmiotów działających w obszarze polityki równościowej: *ActionAid, ILGA-Europe* oraz *European Women's Lobby.* Podmioty te znacznie różnią się skalą zasobów finansowych: budżet organizacyjny *ActionAid* jest około 40-krotnie większy od budżetu *ILGA-Europe*. Mimo tej przewagi *ActionAid* nie odnotowuje proporcjonalnie większej intensywności kontaktów z instytucjami UE – przeciwnie: liczba spotkań z KE (około 12 w okresie 2020–2025) jest niższa niż w przypadku *ILGA-Europe* (32), a liczba spotkań z PE (34) niższa niż w przypadku *European Women's Lobby (*46). Wyliczony wskaźnik spotkań z KE w przeliczeniu na milion euro budżetu ilustruje tę dysproporcję dobitniej: dla *ActionAid* wynosi około 0,05, dla *ILGA-Europe* około 5,4, a dla *European Women's Lobby* około 8,9. Efektywność przełożenia zasobów finansowych na kontakty instytucjonalne jest zatem u organizacji wyspecjalizowanych znacznie wyższa niż w przypadku wielotematycznej organizacji humanitarnej. *ActionAid* to międzynarodowa organizacja pomocy rozwojowej, której budżet w znacznej części finansuje programy pomocy w krajach globalnego południa. Działalność rzecznicza wobec instytucji UE stanowi jedynie jeden z wielu obszarów jej aktywności. Natomiast *European Women's Lobby* jest organizacją parasolową dedykowaną wyłącznie rzecznictwu na rzecz równości płci na poziomie europejskim, a jej zasoby są skoncentrowane na tej funkcji. *ILGA-Europe* natomiast stanowi wyspecjalizowaną organizację rzeczniczą ukierunkowaną na wąską tematykę praw osób LGBTIQ. Wyższa efektywność przekształcania zasobów finansowych w kontakty w przypadku dwóch ostatnich podmiotów wynika więc przede wszystkim z różnic w ich mandatach, strukturze wewnętrznej oraz osadzeniu instytucjonalnym. Nie świadczy to natomiast o przewadze wynikającej z większych zasobów czy skali organizacji.

Powyższe wnioski są zbieżne z wynikami wcześniejszych badań, które wskazują, że to nie zaplecze finansowe, ale organizacyjne przekłada się na większy dostęp do KE (Albareda 2020: s. 498). Zwraca się także uwagę na zdolności polityczne (umiejętność reprezentowania interesów społeczeństwa i bycia pośrednikiem pomiędzy obywatelami

a decydentami), które pozwalają na uzyskanie odpowiednich informacji eksperckich (Flothe 2019: s. 162; Binderkrantz et al. 2015; Ruohonen 2019: s. 19).

Hipoteza główna niniejszego badania znajduje potwierdzenie w wymiarze ogólnym: asymetryczny rozkład zasobów zwiększa możliwości uczestnictwa lepiej wyposażonych podmiotów. Założenie pomocnicze, wskazujące na zróżnicowane oddziaływanie poszczególnych typów zasobów, znajduje szczególnie silne oparcie w danych: profil organizacyjny i wyspecjalizowanie tematyczne okazują się istotniejsze niż sam rozmiar budżetu.

Kolejnym elementem asymetrii jest fakt, że aspekty społeczno-równościowe poruszane w ramach *Strategii na rzecz równouprawnienia płci* często bywają tematami wrażliwymi. Przykładem mogą być kwestie takie jak prawa reprodukcyjne, związki partnerskie, prawa osób nieheteronormatywnych czy praca seksualna. W przypadku tematyki tego rodzaju narracja ma ogromne przełożenie na to, jak dane sprawy zostaną zaprezentowane zarówno społeczeństwu obywatelskiemu, jak i osobom bezpośrednio zaangażowanym w proces decyzyjny (zob. ASTRA Network 2025). Na przykład, jeśli dany podmiot nie ma zasobów do tego, aby społecznie wrażliwy temat przedstawić w sposób, który pozwoli na podjęcie stanowczych działań na korzyść, może pojawić się zagrożenie w formie kontr-lobbingu. Wtedy kwestie o charakterze wrażliwym mogą napotkać silny opór polityczny ze strony środowisk konserwatywnych, których mobilizacja może wpływać na hamowanie zmian i rozwiązań w obszarze równości (Klüver et al. 2015: s. 452; Michalczuk-Wlizło 2022: s. 154–155).

Posiadane zasoby wpływają także na przekaz i narrację. Akumulacja zasobów finansowych, merytorycznych i ludzkich stanowi szkielet, który dyktuje to, jak będą planowane działania oraz jakie występują ograniczenia w procesie wykonania zadań (Petrucci 2021: s. 126–127). W efekcie, mniejsze podmioty mogą być odsunięte od głównego nurtu na rzecz dużych aktorów, którzy – będąc bliżej procesu tworzenia polityk – zaczynają dyktować konkretne działania, do których mniejsze podmioty będą zmuszone się dostosować przyjmując bierną postawę (Albareda 2020: s. 486; Rasmussen, Reher 2023: s. 59).

Wnioski płynące z przedstawionej analizy należy odczytywać z uwzględnieniem ograniczeń związanych z przyjętym sposobem operacjonalizacji. Sama liczba spotkań z przedstawicielami instytucji UE nie pozwala w pełni określić rzeczywistego wpływu grup interesu. Wpływ ten jest zależny także od charakteru kontaktów, pozycji rozmówców, jakości przedstawianej argumentacji oraz od stopnia radykalności reprezentowanych stanowisk. Zastosowane w badaniu wskaźniki przede wszystkim mierzą skalę kontaktów instytucjonalnych, która choć nie jest równoznaczna z faktycznym wpływem, to jednak stanowi jego przybliżenie oparte na dostępnych danych publicznych.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pokazuje, że asymetryczna dystrybucja zasobów między grupami interesu zwiększa nierówność ich uczestnictwa w procesach decyzyjnych w obrębie polityki równościowej UE. System uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego, chociaż normatywnie oparty na zasadzie równego dostępu aktorów, w praktyce sprzyja

podmiotom o wyższym stopniu profesjonalizacji, stabilniejszym zapleczu organizacyjnym oraz trwałej obecności przy instytucjach unijnych.

Zasoby finansowe, mimo swojej istotności, nie są jedynym czynnikiem, który wpływa na intensywność kontaktu między grupami interesu a instytucjami UE. Porównanie *ActionAid, ILGA-Europe* oraz *European Women's Lobby* ilustruje, że efektywność wykorzystywania zasobów finansowych może znacznie różnić się między organizacjami. Istotną rolę odgrywa profil organizacyjny – podmioty działające w wielu obszarach mogą mieć mniejsze możliwości budowania intensywnych relacji instytucjonalnych niż organizacje, które działają w węższym obszarze tematycznym. O możliwościach oddziaływania decyduje zatem nie tylko kapitał finansowy, lecz także sposób, w jaki organizacja wykorzystuje posiadane zasoby organizacyjne i polityczne. Różnice te są szczególnie widoczne w przypadku tematów społecznie wrażliwych, takich jak prawa reprodukcyjne, prawa osób nieheteronormatywnych czy praca seksualna. W tych obszarach czynnikiem asymetrii staje się zdolność podmiotów do prowadzenia narracji odpornej na presję ze strony podmiotów prezentujących odmienne, w szczególności konserwatywne stanowiska.

Wyniki analizy wskazują także na potrzebę wzmacniania możliwości uczestnictwa mniejszych podmiotów oraz rozwijania mechanizmów konsultacyjnych, które sprzyjałyby bardziej zrównoważonemu dostępowi do instytucji UE. Takie działania mogłyby przełożyć się na umocnienie demokratycznej legitymacji procesu decyzyjnego, jak również przyczynić się do spójniejszej realizacji polityki równościowej w przyszłości.

Julia Różańska – absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego na kierunkach europeistyka, socjologia stosowana i antropologia społeczna. Zainteresowania badawcze: intersekcjonalny wymiar kreowania polityk Unii Europejskiej, grupy interesu, polityczny wymiar konsumpcji prozy fanowskiej.

Julia Różańska – Graduate of the University of Warsaw in the fields of European Studies, Applied Sociology and Social Anthropology. Research interests: the intersectionality of the European Union policy-making, interest groups, political dimension of fan fiction consumption.

Bibliografia:

ACTIONAID (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/organisation-detail_pl?id=85103504511-82 (12.12.2025).

AHRENS Petra (2023), *Chapter 27: Velvet triangles and more: alliances of supranational EU gender equality actors,* in: Marian Sawer, Lee Banaszak, Jacqui True, Johanna Kantola (eds), *Handbook of Feminist Governance*, Elgar. DOI: 10.4337/9781800374812.00036

ALBAREDA Adrià (2020), *Prioritizing professionals? How the democratic and professionalized nature of interest groups shapes their degree of access to EU officials*, "European Political Science Review", vol. 12, issue 4. DOI: 10.1017/S1755773920000247

ANTOINE Elise, ATIKCAN Ece Özlem, CHALMERS Adam William (2024), *Politicisation, business lobbying, and the design of preferential trade agreements*, "Journal of European Public Policy", vol. 31, no. 1. DOI: 10.1080/13501763.2023.2218413

ASTRA NETWORK (2025), *ASTRA Network Contribution to the Public Consultation on the EU Gender Equality Strategy 2026–2030*, https://astra.org.pl/astra-network-contribution-to-the-public-consultation-on-the-eu-gender-equality-strategy-2026-2030/ (10.08.2025).

BERNHAGEN Patrick, KOLLMAN Kelly, PATSIURKO Natalka (2022), *Beyond lobbying: the political determinants of adopting corporate social responsibility frameworks in the European Union and the USA*, "Interest Groups & Advocacy", vol. 11. DOI: 10.1057/s41309-022-00155-2

BINDERKRANTZ Anne Skorkjær, CHRISTIANSEN Peter Munk, PEDERSEN Helene Helboe (2015), *Interest Group Access to the Bureaucracy, Parliament, and the Media*, "Governance", vol. 28, issue 1, DOI: 10.1111/gove.12089

BUNEA Adriana (2015), *Evaluating Pluralism: Interest Groups' Policy Demands and Lobbying Success in the European Commission's Open Consultations. A Case Study in Environmental Policy*, in: Paul A. Shotton, Paul G. Nixon (eds), *Interest Groups the European Union: Changing Minds, Changing Times,* London. DOI: 10.4324/9781003075097-5

CEFIC – European Chemical Industry Council (WWW), https://www.lobbyfacts.eu/datacard/european-chemical-industry-council?rid=64879142323-90 (11.11.2025).

COEN David, KATSAITIS Alexander (2013), *Chameleon pluralism in the EU: an empirical study of the European Commission interest group density and diversity across policy domains*, "Journal of European Public Policy", vol. 20, no. 8. DOI: 10.1080/13501763.2013.781785

COEN David, KATSAITIS Alexander, VANNONI Matia (2021), *Business Lobbying in the European Union Get access Arrow,* Oxford University Press. DOI: 10.1093/oso/9780199589753.001.0001

COEN David, KATSAITIS Alexander, VANNONI Matia (2025), *Gender representation and lobbying in the European Union*, "Research & Politics", vol. 12, issue 2. DOI: 10.1177/20531680251329005

DE BRUYCKER Iskander, COLLI Francesca (2023), *Affluence, congruence, and lobbying success in EU climate policy*, „Journal of Public Policy", vol. 43(3). DOI: 10.1017/S0143814X23000120

DEBUSSCHER Petra (2015), *Gender Equality Policies in the European Union: Economic Integration and Feminist Transnational Advocacy*, „AG – About Gender International Journal of Gender Studies", vol. 4, no. 8. DOI: 10.15167/2279-5057/AG.2015.4.8.174

DÜR Andreas, MATEO Gemma (2012), *Who Lobbies the European Union? National Interest Groups in a Multilevel Polity, "*Journal of European Public Policy", vol. 19, issue 7. DOI: 10.1080/13501763. 2012.672103

DYREKTYWA RADY 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią (dziesiąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG), Dz.U. UE L 348 z 28.11.1992

DYREKTYWA RADY 97/81/WE z dnia 15 grudnia 1997 r. dotycząca Porozumienia ramowego dotyczącego pracy w niepełnym wymiarze godzin zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców /UNICE/, Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych / CEEP/ oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych /ETUC/, Dz.U. UE L 14 z 20.1.1998.

DYREKTYWA RADY 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, Dz.U. UE L 180 z 19.07.2000.

DYREKTYWA RADY 2010/18/UE z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie wdrożenia zmienionego porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC oraz uchylająca dyrektywę 96/34/WE, Dz.U. UE L 68 z 18.03.2010.

DYREKTYWA 2019/1158 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylająca dyrektywę Rady 2010/18/UE, Dz.U. UE L 188 z 12.07.2019.

DYREKTYWA 2024/1385 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Dz.U. UE L, 2024/1385, 24.05.2024.

EQUINET (WWWa), *European Network of Equality Bodies*, https://equineteurope.org/ (22.08.2025).

EQUINET (WWWb), *Equinet at a glance*, https://equineteurope.org/equinet-at-a-glance/ (25.08.2025).

EQUINET (WWWc) *European Directory of Equality Bodies*, https://equineteurope.org/european-directory-of-equality-bodies/ (25.08.2025).

EUROPEAN PARLIAMENT (WWW), *Lobby groups and transparency,* https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/transparency/lobby-groups (11.11.2025).

EUROPEAN WOMEN'S LOBBY (WWWa), https://womenlobby.org/ (02.02.2025).

EUROPEAN WOMEN'S LOBBY (WWWb), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/organisation-detail_pl?id=85686156700-13 (20.12.2025).

FAGAN Colette, RUBERY Jill (2018), *Advancing Gender Equality through European Employment Policy: The Impact of the UK's EU Membership and the Risks of Brexit*, "Social Policy and Society", vol.17(2), DOI: 10.1017/S1474746417000458

FLEISHMAN-HILLARD (WWW), https://www.lobbyfacts.eu/datacard/fleishman-hillard?rid=5604-7191389-84 (11.11.2025).

FLOTHE Linda (2019), *The costs of interest representation – a resource perspective on informational lobbying*, "European Political Science Review", vol. 11(2). DOI: 10.1017/S1755773919000055

GORWA Robert, LECHOWSKI Grzegorz, SCHNEISS Daniel (2024), *Platform lobbying: Policy influence strategies and the EU's Digital Services Act,* "Internet Policy Review", vol. 13, issue 2. DOI: 10.14763/2024.2.1782

GREENWOOD Justin (2005), *Reprezentacja interesów w Unii Europejskiej*, Łódź.

HANEGRAAFF Marcel, POLETTI Arlo, VAN OMMEREN Emile (2024), *Firms and Trade Policy Lobbying in the European Union,* "JCMS: Journal of Common Market Studies", vol. 62, issue 3. DOI: 10.1111/jcms.13520

ION Oana-Andreea, IROD Gabriela-Roxana, PIRVULESCU Cristian (2025), *Normative Power and Europeanization: The EU's Global Agenda for Gender Equality*, "Societies", vol. 15(8), DOI: 10.3390/soc15080208

JACQUOT Sophie (2023)*, Chapter 25: EU gender equality policy and the progressive dismantling of feminist governance?,* in: Marian Sawer, Lee Banaszak, Jacqui True, Johanna Kantola (eds), *Handbook of Feminist Governance*, Elgar. DOI: 10.4337/9781800374812.00034

KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ (2007), Dz.U. UE C 303 z 14.12.2007.

KAZANOĞLU Nazli (2024), *The Politics of EU Gender Equality Policies: Prospects for Changing Gender Equality Paradigm at the EU,* "Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi", vol. 23. DOI: 10.32450/aacd.1439857

KLÜVER Heike, BRAUN Caelesta, BEYERS Jan (2015), *Legislative lobbying in context: towards a conceptual framework of interest group lobbying in the European Union,* "Journal of European Public Policy", vol. 22, no. 4. DOI: 10.1080/13501763.2015.1008792

KOMISJA EUROPEJSKA (2017), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Ustanowienie Europejskiego filaru praw socjalnych*, COM(2017) 250 final, Bruksela, 26.04.2017.

KOMISJA EUROPEJSKA (2020), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025*, COM(2020) 152 final, Bruksela, 5.03.2020.

KOMISJA EUROPEJSKA (2021), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030*, COM(2021) 101 final, Bruksela, 3.03.2021.

KOMISJA EUROPEJSKA (2022), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie europejskiej strategii w dziedzinie opieki, COM(2022) 440 final, Bruksela, 7.09.2022.

LATVIJAS Sieviesu nevalstisko organizaciju sadarbibas tikls (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/search-details_pl?id=495746250848-67 (10.02.2025)

LOMBARDO Emanuela, FOREST Maxime (2015), *The Europeanization of gender equality policies: A discursive–sociological approach*, "Comparative European Politics", vol. 13(2). DOI: 10.1057/cep.2013.18

MICHALCZUK-WLIZŁO Marta (2022), *Choice of Language in Discussions on Law. Pregnancy Termination in the Legislative Process of the Polish Sejm of the Eighth Term*, "Białystok Legal Studies. Białostockie Studia Prawnicze", vol. 27, no. 4. DOI: 10.15290/bsp.2022.27.04.10

OECD (2024), *Exploring New Frontiers of Citizen Participation in the Policy Cycle,* Discussion Paper, 2024 OECD Global Forum on Building Trust and Reinforcing Democracy, Milan, Italy, 21-22 October 2024, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/reinforcing-democracy-initiative/Exploring-New-Frontiers-of-Citizen-Participation-Discussion-Paper.pdf (30.10.2024).

ORDEM DOS SOLICITADORES e dos Agentes de Execução (WWW), https://www.lobbyfacts.eu/datacard/ordem-dos-solicitadores-e-dos-agentes-de-execu%C3%A7%C3%A3o?rid=71398235851-66 (11.11.2025).

PARLAMENT EUROPEJSKI (2025a), *Noty tematyczne o Unii Europejskiej: Równouprawnienie kobiet i mężczyzn,* https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/59/equality-between-men-and-women (30.11.2025).

PARLAMENT EUROPEJSKI (2025b), *Noty tematyczne o Unii Europejskiej: Źródła i zakres prawa Unii Europejskiej*, https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/6/zrodla-i-zakres-prawa-unii-europejskiej (31.12.2025).

PARLAMENT EUROPEJSKI (WWW), *O Parlamencie: Traktat o Unii Europejskiej (TUE) – traktat z Maastricht,* https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/pl/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maa-stricht-treaty (11.04.2025).

PETRUCCI Alice (2021), *The role of interest groups in the EU Multi-Level Governance system: the case study of the European Green Deal*, PhD Thesis, LUISS, https://tesi.luiss.it/31488/1/640902_PETRUCCI_ALICE.pdf (11.11.2021).

POLLACK Mark A., HAFNER-BURTON Emilie (2000), *Mainstreaming Gender in the European Union*, "Journal of European Public Policy", vol. 7, issue 3. DOI: 10.1080/13501760050086116

RABA-SCHULZE Aleksandra (2022), *Polityka równościowa Unii Europejskiej. Implikacje dla bezpieczeństwa i praw kobiet*, „Rocznik Integracji Europejskiej", nr 16(2022), DOI : 10.14746/rie.2022.16.20

RASMUSSEN Anne, REHER Stefanie (2023), *(Inequality in) Interest Group Involvement and the Legitimacy of Policy Making*, "British Journal of Political Science", vol. 53, issue 1. DOI: 10.1017/S0007123422000242

REJESTR SŁUŻĄCY PRZEJRZYSTOŚCI (WWW), https://transparency-register.europa.eu/searchregister-or-update_pl (03.01.2025).

RUOHONEN Jukka (2019), *David and Goliath: Privacy Lobbying in the European Union*, DOI: 10.48550/arXiv.1906.01883

SHORTALL Sally, MARANGUDAKIS Vangelis (2024), *Power and culture: Understanding EU policies on agriculture and gender equality,* "Sociologia Ruralis", vol. 64, issue 2. DOI: 10.1111/soru.12475

SŁAWIK Anna (2009), *Lobbing w strategiach przedsiębiorstw. Pięć ciekawych analiz przypadków*, Kraków.

STRATIAGAKI Maria (2005), *Gender Mainstreaming vs Positive Action: An Ongoing Conflict in EU Gender Equality Policy*, "European Journal of Women's Studies", vol. 12, issue 2. DOI: 10.1177/1350506805051236

TARRANT Andy, COWEN Tim (2022), *Big Tech Lobbying in the EU,* "The Political Quarterly", vol. 93, issue 2. DOI: 10.1111/1467-923X.13127

THE EUROPEAN REGION of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/search-details_pl?id=11977456675-84 (20.11.2025).

TRAKTAT (1957) ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą, 25.03.1957

TRAKTAT Z AMSTERDAMU (1997), Dz.U. UE C 340 z 10.11.1997.

TUE, Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana), Dz.U. UE C 202 z 07.06.2016.

WOMEN AGAINST VIOLENCE Europe Network (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/organisation-detail_pl?id=820880834847-22 (15.02.2025).

WOMEN ENGAGE for a Common Future (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/search-details_pl?id=168989714324-36 (10.02.2025).

WOMEN ENVIRONMENTAL PROGRAMME (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency--register.europa.eu/search-register-or-update/search-details_pl?id=700162392175-74 (10.02.2025).

WOMEN'S AID (WWW), Rejestr służący przejrzystości, https://transparency-register.europa.eu/search-register-or-update/organisation-detail_pl?id=519362449349-77 (15.02.2025)

WYROK TRYBUNAŁU (2007) z dnia 11 października 2007 r., Nadine Paquay Przeciwko Société d'architectes Hoet + Minne SPRL w sprawie C-460/06.

WYROK TRYBUNAŁU (2011) z dnia 1 marca 2011 r., Belge des Consommateurs Test-Achats ASBL, Yann van Vugt, Charles Basselier przeciwko Conseil des ministres w sprawie C-236/09.

WYROK TRYBUNAŁU (2013) z dnia 12 września 2013 r., Niederösterreichische Landes-Landwirtschaftskammer przeciwko Anneliese Kuso w sprawie C-614/11.

ZEEGERS Nicolle (2016), *Civil Society Organizations' Participation in the EU and Its Challenges for Democratic Representation*, „Politics and Governance", vol. 4, no. 4, DOI: 10.17645/pag.v4i4.782

Received: 18.02.2026. Accepted: 31.07.2026.